

WIKTORIA BOBER
MAŁGORZATA CZUBA
SARA KARDA
WERONIKA LANGE
NATALIA MARCINKOWSKA
DOMINIKA WOJCIECHOWSKA

SZANUJMY

PROJEKT UCZNIOWSKI

SZAŁERKI

WIKTORIA BOBER
MAŁGORZATA CZUBA
SARA KARDA
WERONIKA LANGE
NATALIA MARCINKOWSKA
DOMINIKA WOJCIECHOWSKA

SZANUJMY SZAŁERKI

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
Z ODDZIAŁAMI DWUJĘZYCZNYMI
IM. K.K. BACZYŃSKIEGO W LIDZBARKU

2025

Wstęp

Projekt innowacji pedagogicznej narodził się przy okazji omawiania *Chłopów* Władysława Stanisława Reymonta. Analizując dialektyzację obecną w powieści, uczniowie zaczęli spontanicznie przywoływać specyficzne dla lokalnej gwary słownictwo – przekrzykiwali się *farelkami*, *sznekami*, *wihajstrami* i *kietami*.

W ten sposób uczniowie wpadli na pomysł, by **opracować wykaz regionalizmów właściwych dla Lidzbarka i okolic**, łącząc tym samym naukę o języku z lokalną historią i kulturą.

Gwara lidzbarska

Gwara lidzbarska, charakterystyczna dla obszaru Lidzbarka Welskiego oraz ziemi michałowskiej i lubawskiej, stanowi interesujący przykład dialektu, mieszczącego się w obrębie dialektu mazowieckiego, lecz wykazującego unikalne cechy, które wynikają z historycznych i kulturowych uwarunkowań regionu.

Lokalna gwara zaliczana jest do dialektu mazowieckiego, jednakże, podobnie jak gwary malborska i grudziądzka, tworzy grupę dialektów mieszanych. Powstały one w wyniku ekspansji ludności etnicznie polskiej z ziemi chełmińskiej i części Mazowsza na tereny dawniej (w XIII i XIV wieku) zamieszkałe przez Prusów. W efekcie, gwara ta łączy cechy językowe osadników z lokalnymi wpływami pruskimi.

Cechy fonetyczne i leksykalne

Brak mazurzenia

W przeciwieństwie do wielu innych gwar mazowieckich, gwara lidzbarska charakteryzuje się brakiem mazurzenia, czyli zamiany głosek sz, ż, cz, dż na s, z, c, dz. Zamiast tego, występuje zjawisko zwane "jabłonkowaniem" lub "sziakaniem", polegające na mieszanii głosek syczących z środkowojęzykowymi, co prowadzi do wymowy typu "szi", "żi", "czy", "dżi".

Wstawianie "ł" przed samogłoskami

Charakterystyczną cechą tej gwary jest wstawianie "ł" przed samogłoskami, np. "łorać" zamiast "orać", "łutarz" zamiast "ołtarz".

Archaizmy fonetyczne

W gwarze lidzbarskiej zachowały się również archaiczne formy fonetyczne, takie jak wymowa dawnego długiego "a" jako dźwięku pośredniego między "a" a "o", co można zaobserwować w wyrazach takich jak "babka", "brak", "brał".

Wpływy niemieckie - germanizmy

Ze względu na długotrwałe panowanie niemieckie w regionie, gwara lidzbarska zawiera liczne germanizmy. Wiele słów pochodzi bezpośrednio z języka niemieckiego lub zostało zaadaptowanych fonetycznie i semantycznie. Przykłady takich zapożyczeń można znaleźć w lokalnych słownikach i opracowaniach:

faska (niem. Fass) – beczka

fernichtować (niem. vernichten) – zniszczyć

fertyk (niem. fertig) – gotowy

frisztik (niem. Frühstück) – śniadanie

herberga (niem. Herberge) – gospoda

kełfować (niem. kämpfen) – walczyć

rejtować (niem. reiten) – jechać konno

richticzny (niem. richtig) – właściwy

szpigel (niem. Spiegel) – lustro

żark (niem. Sarg) – trumna

Archaizmy gramatyczne

Gwara lidzbarska zachowała również archaiczne formy gramatyczne, takie jak liczba podwójna: "mawa" (mamy), "będziewa" (będziemy), "będzieta" (będziecie), co znajduje odbicie w powiedzeniu „My mawa, my dawa, my powiat Lubawa.”

Zasięg geograficzny

Gwara lidzbarska obejmuje obszar od Lidzbarka Welskiego i Nowego Miasta Lubawskiego aż po Lubawę i jej okolice. Region ten był miejscem osadnictwa ludności z ziemi chełmińskiej, dobrzyńskiej, michałowskiej oraz Mazowsza, co wpłynęło na kształtowanie się lokalnej mowy.

W zebranych przez uczennice przykładach widać również wpływ gwary kujawskiej, a nawet dialektów wielkopolskich.

Źródła naukowe

Dla pogłębienia wiedzy na temat gwary lidzbarskiej i jej charakterystyki, warto sięgnąć do następujących źródeł:

Artykuły na blogu Tomasza Chełkowskiego *Ziemia Lubawska - Moja Mała Ojczyzna*, które zawierają opisy gwar, zwyczajów i obrzędów regionu. <https://ziemialubawska.blogspot.com/> [dostęp od 11.2024 do 05.2025]

Karol Dejna, *Dialekty polskie*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1973.

Kazimierz Nitsch, *Dialekty języka polskiego*, Kraków 1915.

Maciej Rak: *Dialektologia i socjolingwistyka: nowe ujęcie w nowych warunkach językowych Polski* [w:] „Język Polski”, tom 104, nr 2 (2024)

Przebieg prac

W prace badawcze włączyło się aktywnie sześć uczennic: Wiktoria Bober, Małgorzata Czuba, Sara Karda, Weronika Lange, Natalia Marcinkowska, Dominika Wojciechowska.

Dziewczyny, zbierając od listopada 2024 do maja 2025 materiał językowy, bazowały na członkach swoich rodzin oraz na własnym doświadczeniu. Tworząc wykaz słownictwa, intuicyjnie wskazywały wyrazy, które nie są obecne w oficjalnym obiegu, ale są specyficzne tylko dla naszych terenów. Były jednocześnie świadome, że wybrane określenia pochodzą z różnych źródeł – znajdziemy w tabeli i archaizmy, i germanizmy, i typowe kolokwializmy czy utrwalone uzusem błędy językowe.

Jednak ten językowy groch z kapustą pozwolił uczennicom odkryć i docenić lokalne dziedzictwo językowe, co przyczyniło się do wzrostu ich tożsamości regionalnej i narodowej. Ankieterki nauczyły się także, jak dokumentować i promować lokalną kulturę, co może mieć pozytywny wpływ na ich świadomość społeczną i obywatelską. Ponadto, projekt ten na pewno pomógł w budowaniu więzi międzypokoleniowych, gdyż uczniowie ankietowali przede wszystkim starszych mieszkańców od lat mieszkających w Lidzbarku i okolicach, choć czasem pochodzących z innych regionów Polski.

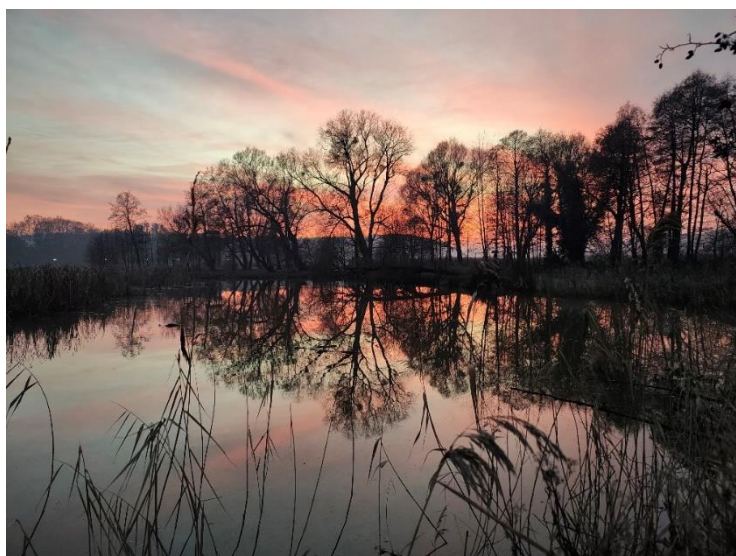
Warto w tym miejscu przytoczyć opinię Natalii, jednej z uczennic pracujących przy projekcie:

„SZANUJMY SZAŁERKI” to bardzo ciekawe doświadczenie, które w znacznym stopniu pozwoliło zrozumieć gwarę mojego regionu. Jest to świetne doświadczenie, które było dobrą zabawą dla mnie i mojej rodziny, która wspominała przy okazji dawne czasy, pomiędzy wyliczaniem słów usłyszałam wiele historii z nimi związanych. Była to dla mnie ciekawa lekcja. Cieszę się, że dzięki temu projektowi wzbogaciłam zasób słownictwa, gwary mojego regionu, a także, że mam teraz szansę posługiwać się nimi sama w pełnym rozumieniu wypowiedzianych słów. Mam nadzieję, że taki projekt wpłynie na to, że gwara stanie się postrzegana pozytywnie, jako coś własnego i unikatowego dla mieszkańców naszych okolic.

Opiekunka projektu ma świadomość, że prezentowany e-book nie pretenduje do miana artykułu językoznawczego. Wykaz nie jest kompletny i akademicko opracowany, ale praca nad nim spełniła pokładane w nim nadzieje, by uświadomić uczniów na słowo, pielęgnując lokalną tożsamość i tradycję przy jednoczesnym dostrzeżeniu ważności relacji, które nasz język buduje.

Podobnego zdania jest, recenzująca nasz projekt, dr Katarzyna Burchacka, która napisała:

Projekt „Szanujmy szałerki” jest ciekawą i bardzo wartościową, z punktu widzenia kształcenia humanistycznego, inicjatywą młodzieży Liceum Ogólnokształcącego z Oddziałami Dwujęzycznymi im. K.K. Baczyńskiego w Lidzbarku. Uczennice: Wiktoria Bober, Małgorzata Czuba, Sara Karda, Weronika Lange, Natalia Marcinkowska i Dominika Wojciechowska pod kierunkiem nauczycielki języka polskiego – pani Pauliny Sekity zebrały materiał językoznawczy i opracowały wykaz regionalizmów właściwych dla Lidzbarka i okolic, przyczyniając się tym samym do utrwalania i popularyzacji dziedzictwa językowego regionu. W słowniku znalazły się 143 określenia funkcjonujące głównie w obiegu nieoficjalnym, w których zostały utrwalone cechy gwarowe, a także historyczne procesy językowe, również te wynikające z położenia geograficznego tych terenów, gdzie mieszały się wpływy pruskie i cechy językowe ludności napływowej. Zasięg zgromadzonego materiału leksykalnego jest bardzo zróżnicowany, najczęściej zgromadzone określenia są przekazywane pokoleniowo (zarówno w obrębie rodziny, jak i mieszkańców wsi czy całego regionu), bez świadomości ich proveniencji. Opracowany przez młodzież słownik jest niezwykle cennym źródłem wiedzy na temat szeroko pojmowanej historii regionu i przemian językowo-kulturowych zachodzących na tym terenie. Można stwierdzić, iż zgromadzony materiał badawczy stanowi swego rodzaju artefakty werbalne zrozumiałe dla członków określonej wspólnoty i spajające społeczność zamieszkującą Lidzbark i jego okolice. Z całą pewnością jest to inicjatywa cenna i zasługująca na uznanie, zwłaszcza że dziedzina, której projekt dotyczy nie należy do łatwych. Gratuluję autorkom zaangażowania i podziwiam ich wrażliwość na bogactwo językowe ich małej ojczyzny.

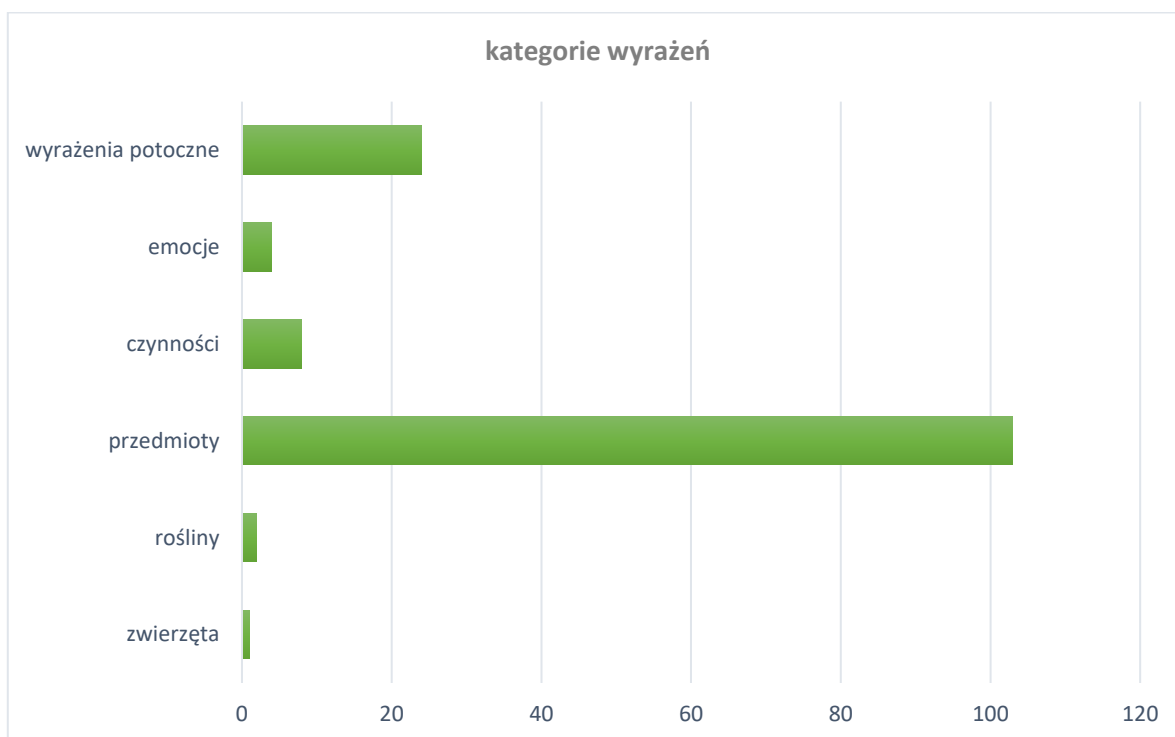

Nieco statystyki

Pracując przy projekcie zebrano w sumie 143 wyrażenia. Utrwalone słownictwo dotyczyło:

- Zwierząt, np. *gniady* (koń)
- Roślin, np. *kartofle* (ziemniaki)
- Przedmiotów, np. *wyro* (łóżko)
- Czynności, np. *zorgować* (zbierać),
- Emocji, np. *fest* (mocno, bardzo).
- Wyrażeń potocznych, np. *jo* (tak)

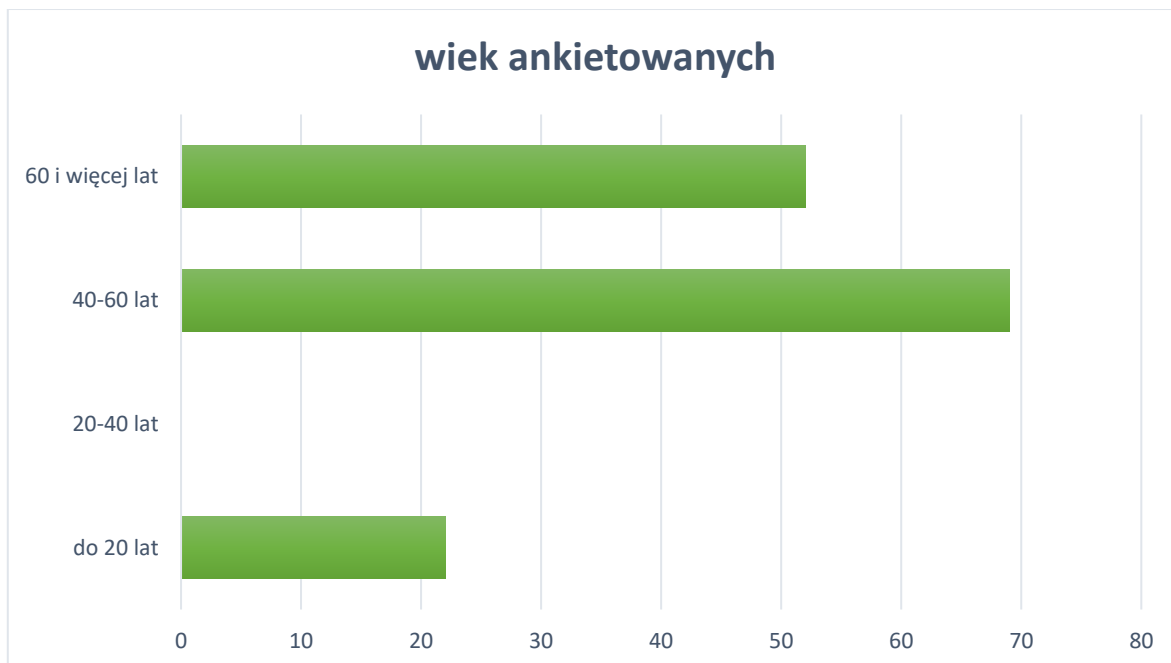
Większość przywołanych przykładów dotyczy przedmiotów związanych z życiem codziennym – obiektów w domu i zagrodzie, elementów związanych z żywnością, wyrażeń potocznych, określeń osób czy cech tychże.

Istotnym elementem jest wiek ankietowanych, co wskazuje na żywotność przywołanych leksemów, ich trwałą obecność w życiu młodych badaczek i ankietowanych przez nich członków rodzin.

Brakujący przedział wiekowy wynika ze specyfiki badań – polecono rozmawiać z członkami własnych rodzin, więc ankietowano pokolenie rodziców i dziadków, a nie nieco starszych znajomych.

W badaniach uczennice zebrały wypowiedzi wśród następujących grup wiekowych:

Słowniczek

Słowo/zwrot	Definicja/znaczenie	Przykład użycia	Data zapisu	Źródło osobowe
absztyfikant	kawaler	Ten absztyfikant został wyrzucony ze szkoły.	22.03.2025	75, Koszelewy
badziewie	coś byle jakiego	Nie kupuj tego, to zwykłe badziewie.	22.03.2025	wiedza własna
bagno	staw/ teren podmokły	Po deszczu droga zamienia się w bagno. Poszedła na ryby na bagno.	22.03.2025	48, Koszelewy
bajzel	bałagan	Posprzątaj ten bajzel!	20.04.2025	babcia Hania, 68 lat, Słup
		Ogarnij ten bajzel.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk
balia	wanna	Jako dziecko często kąpałam się w balii.	22.03.2025	75, Koszelewy
biegiem	szybko	Biegiem musimy iść do sklepu.	22.03.2025	46, Koszelewy
bramka	furtka	Zamknij bramkę!	28.05.2025	wiedza własna
broić	psocić	Ania broi na podwórku.	28.05.2025	wiedza własna
bryle	okulary	Gdzie masz te bryle?	09.11.2024	babcia Teresa, 91 lat, Wlewsz
		Założ bryle.	21.04.2025	ciocia Renia, 70 lat, Lidzbark
		Dziadek założył swoje bryle i zaczął czytać.	22.03.2025	72, Koszelewy
brymkarz	alkoholik	Mój sąsiad jest brymkarzem.	22.03.2025	47, Koszelewy
biusthalter	biustonosz	Jaki ładny, koronkowy biusthalter.	28.05.2025	76, Lidzbark
bujaczka	huśtawka	Mam bujaczkę na podwórku.	28.05.2025	wiedza własna
burka	kurtka	Zakładaj tę burkę, bo zimno.	09.11.2024	dziadek Jan, 91 lat, Trzcina
celofan	folia	Zawiń ciasto w celofan.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk

Słowo/zwrot	Definicja/znaczenie	Przykład użycia	Data zapisu	Źródło osobowe
chałupa	dom	Po latach wrócił do chałupy.	22.03.2025	47, Koszelewy
chichrać się	śmiać się	Ale się chichracie.	20.04.2025	babcia Hania, 68 lat, Słup
dekiel	przykrywka do stoika/garnka	Uważaj, bo zaraz spadnie ci dekiel z garnka.	22.03.2025	50, Lidzbark
denko	deska	Krój warzywa na denku.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk
depesza	list	Listonosz przyniósł dziś depeszę dla ciebie.	25.05.2025	wujek 55 lat, Wąpiersk
dinks	pokrętło	Muszę pokręcić dinksem i ustawić zegar.	22.03.2025	50, Lidzbark
drabka	drabina	Nie wchodzi na drabkę.	22.03.2025	76, Rynek
drapaka	miotła/zmiotka	Podaj mi drapakę.	22.03.2025	47, Koszelewy
		Weź drapakę i posprzątaj podwórko.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk
dratew	nić	Podaj mi dratew, muszę zszyć buty.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk
durch	cały czas	Durch powtarzasz to samo.	22.03.2025	76, Rynek
durszlak	sitko/cedzak	Przelej makaron przez durszlak.	22.03.2025	47, Koszelewy
dycht	całkiem	Dycht zapomniałem o tym.	25.05.2025	wujek 55 lat, Wąpiersk
dyskant	konewka	Muszę kupić większy dyskant do ogródka.	22.03.2025	43, Koszelewy
fajrant	koniec	Na dziś fajrant.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk
farelka	dmuchawa elektryczna	Zimn – włącz farelkę.	28.05.2025	76, Lidzbark
faryna	cukier	Podaj mi trochę faryny.	09.11.2024	dziadek Jan, 91 lat, Trzcina
		Wsyp farynę do cukierniczki.	25.05.2025	wujek 55 lat, Wąpiersk
fatko	szybko	On biega tak fatko.	22.03.2025	73, Koszelewy

Słowo/zwrot	Definicja/znaczenie	Przykład użycia	Data zapisu	Źródło osobowe
fejn	dobrze/ładnie	Fejn to jest zrobione.	28.05.2025	wiedza własna
fest	mocno/bardzo	To jest fest kwaśne.	28,05,2025	wiedza własna
fiołka	za chwilę	Przyjdę za fiołkę.	25.05.2025	Wujek 55 lat, Wąpiersk
flaszka	butelka wódki	Na stole powinna być flaszka.	22.03.2025	49, Koszelewy
frak	płaszcz	Mama kazała ubrać tacie frak na tę uroczystość.	22.03.2025	75, Koszelewy
fuchtelek	wialnia	Przewiej zboże fuchtelkiem.	25.05.2025	wujek 55 lat, Wąpiersk
futer	pasza	Wsyp świniom ten futer.	25.05.2025	wujek 55 lat, Wąpiersk
gardziel	szyja	Zakryj ten gardziel!	09.11.2024	babcia Teresa, 91 lat, Wleusk
		Zakryj gardziel bo wieje.	21.04.2025	ciocia Renia, 70 lat, Lidzbark
gira	noga	Weź te giry!	24.04.2025	wujek Piotr, 76 lat, Jeleń
glanc	połysk	Przed wyjściem, wypolerował buty na glanc.	22.03.2025	43, Lidzbark
gniady	koń	Sąsiadom ze stajni uciekł Gniady.	22.03.2025	75, Koszelewy
grapa	garnek	Ugotuj to w tej grapie.	09.11.2024	babcia Teresa, 91 lat, Wleusk
		Podaj grapę.	24.04.2025	wujek Piotr, 76 lat, Jeleń
		Pozmywaj wszystkie grapy.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk
grysik	kasza manna	Lubię grysik z jagodami.	28.05.2025	76, Lidzbark
ino	tylko	Nie martw się, ino zrób to dobrze.	22.03.2025	76, Rynek
izba	pokój	Pójdź do izby.	20.04.2025	babcia Hania, 68 lat, Słup
jasiek	poduszka	Położ głowę na tym jaśku.	22.03.2025	43, Lidzbark

Słowo/zwrot	Definicja/znaczenie	Przykład użycia	Data zapisu	Źródło osobowe
jo	tak	Zrobisz to, o co cię prosiram? Jo	09.11.2024	dziadek Jan, 91 lat, Trzcina
		Jo, zrobię tak.	21.04.2025	ciocia Renia, 70 lat, Lidzbark
		Jo, pomogę ci.	22.03.2025	wiedza własna
kajet	zeszyt	Zapisz to w kajecie.	22.03.2025	43, Lidzbark
kanka	naczynie do mleka	Wlej mleko go kanki.	22.03.2025	73, Koszelewy
kant	krawędź	Uderzyłam się w kant stołu.	22.03.2025	wiedza własna
kartofle	ziemniaki	Obierz kartofle na obiad.	22.03.2025	wiedza własna
keleżaga/krajzega	piła.	Wujek rżnie drzewo na keleżadze.	25.05.2025	wujek 55 lat, Wąpiersk
		Krajzega się popsowała	28.05.2025	76, Lidzbark
kiecka	sukienka	Kupiłam sobie nową kieckę.	22.03.2025	wiedza własna
kiereja/kierejda	suknia	Muszę poszukać jakiejś kierejdy na studniówkę.	22.03.2025	wiedza własna
kietą	łańcuch	Zamknij na kietę rower.	22.03.2025	48, Koszelewy
kietować	zamykać	Tata kietował drzwi przed wyjściem.	22.03.2025	43, Lidzbark
kipka	taca do pieniędzy	Ksiądz chodził i zbierał na kipkę w kościele.	22.03.2025	48, Koszelewy
kisownia	żwirownia	Idź do kisowni i przynieś żwiru.	25.05.2025	Mama, 48 lat, Wąpiersk
kłaki	włosy	Idę do fryzjera zrobić coś z kłakami.	22.03.2025	73, Koszelewy
knykcie	palce	Bolą mnie knykcie.	25.05.2025	Wujek 55 lat, Wąpiersk
komora	spizarnia	Zerknij czy w komorze jest jeszcze kompot.	22.03.2025	47, Koszelewy

Słowo/zwrot	Definicja/ znaczenie	Przykład użycia	Data zapisu	Źródło osobowe
kozik	nóż	Ten kozik jest bardzo ostry.	22.03.2025	75, Koszelewy
krapa	motyka do zbierania ziemniaków	Idę z krapą na pole po ziemniaki.	22.03.2025	75, Koszelewy
krawaciarze	warszawiacy	W wakacje często przyjeżdżają do nas krawaciarze.	25.05.2025	Wujek 55 lat, Wąpiersk
krypa	koryto	Wsyp futer do krypy.	25.05.2025	Wujek 55 lat, Wąpiersk
kubek	wiadro	Podaj mi ten kubek z wodą.	22.03.2025	43, Lidzbark
kuch	ciasto drożdżowe	Ale dobry ten twój kuch.	09.11.2024	babcia Teresa, 91 lat, Wlewska
		Pyszny kuch!	24.04.2025	wujek Piotr, 76 lat, Jeleń
		Upiekłam dziś kucha.	25.05.2025	wujek 55 lat, Wąpiersk
kulaska	laska	Podaj mi kulaskę, żebym się nie przewrócił.	22.03.2025	wiedza własna
laczki	kaptcie	Przynieś mi laczki.	20.04.2025	babcia Hania, 68 lat, Słup
		Ubierz laczki, bo się rozchorujesz.	22.03.2025	wiedza własna
leberka	pasztetowa	Pyszna ta leberka.	28.05.2025	76, Lidzbark
		Zrobiłam kanapkę z leberką.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk
leżanka	łóżko	Czy ta leżanka jest wygodna?	22.03.2025	73, Koszelewy
leżać	leżeć	Gdzie ty znowu leżysz?	22.03.2025	50, Lidzbark
liczo	łabo/źle	Ten sprawdzian z matematyki wypadł liczo.	22.03.2025	wiedza własna
łobza	łańcuch	Krowa była uwiązana na długiej łobzy.	25.05.2025	wujek 55 lat, Wąpiersk
ma kopyto	ma moc	Ten sos ma kopyto.	25.05.2025	Wujek 55 lat, Wąpiersk
mesel	przecinak	Podaj mi mesel.	25.05.2025	wujek 55 lat, Wąpiersk

Słowo/zwrot	Definicja/ znaczenie	Przykład użycia	Data zapisu	Źródło osobowe
meser	nóż	Weź meser i pokrój mięso.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk
moja-twoja	ręczna piła do cięcia drzewa	Idziemy do lasu ściąć drzewo moją-twoją.	22.03.2025	49, Koszelewy
myca/mycka	czapka	Nałóż myce bo zimno.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk
		Założ na głowę myckę.	22.03.2025	47, Koszelewy
na szago	na skróty	Idź na szago, będzie szybciej.	25.05.2025	wujek 55 lat, Wąpiersk
nafrutować	nakarmić	Nafrutuj zwierzęta.	24.04.2025	wujek Piotr, 76 lat, Jeleń
		Idę nafutrować te zwierzaki.	09.11.2024	dziadek Jan, 91 lat, Trzcina
nalewka	łyżka do zupy	Proszę podaj mi nalewkę do rosółu.	22.03.2025	wiedza własna
namknąć się	przesunąć się	Namknij się, chcę wyjrzeć przez okno.	22.03.2025	47, Koszelewy
natron	soda	Dodaj natron do ciasta.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk
niewarcizna	niegrzeczny	Ania to taka niewarcizna.	28.05.2025	wiedza własna
obuwać	zakładać obuwie	Obuwaj te buty.	09.11.2024	dziadek Jan, 91 lat, Trzcina
		Macie się obuwać za chwilę.	24.04.2025	wujek Piotr, 76 lat, Jeleń
okowita	denaturat	W pracowni chemicznej była okowita.	22.03.2025	47, Koszelewy
opończa	koszula	Ubierz opończę.	22.03.2025	76, Rynek
owijki	materiał do owinięcia	Założ owijki na stopy, żeby ci było ciepło.	22.03.2025	76, Rynek
parsk	piwnica na zewnątrz/ziemianka	Idź do parska po ziemniaki.	22.03.2025	48, Lidzbark
		W parsku trzymamy ziemniaki.	25.05.2025	wujek 55 lat, Wąpiersk
pazłotko	folia aluminiowa	Zdejmij pazłotko z czekolady.	28.05.2025	wiedza własna

Słowo/zwrot	Definicja/ znaczenie	Przykład użycia	Data zapisu	Źródło osobowe
pierw	najpierw	Pierw obowiązki potem przyjemności.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk
pikulusy	przebierańcy	Wczoraj po domach chodziły pikulusy.	22.03.2025	50, Lidzbark
pióra	włosy	Idę do fryzjera ściąć te pióra.	22.03.2025	75, Rynek
platy	duże drzwi	Zamknij za sobą platy.	22.03.2025	73, Koszelewy
pleban	ksiądz	Ostatnio widziałam naszego plebana w kościele.	22.03.2025	43, Lidzbark
portki	spodnie	Kupiłam sobie nowe portki dżinsowe.	22.03.2025	50, Lidzbark
przyjranki	przyjęcie do I komunii świętej	Moja siostra ma przyjmanki.	28.05.2025	wiedza własna
przylepka	ostatnia kromka chleba	Posmaruj mi przylepkę masłem.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk
przytegocić	przyłożyć	Ale krzywo przytegociłeś materiał.	28.05.2025	wiedza własna
puślad	drobne	Wymień ten puślad na banknoty.	25.05.2025	Mama, 48 lat, Wąpiersk
pycie	skarpety	Założ pycie!	22.03.2025	49, Koszelewy
pyry	ziemniaki	Ale macie wielkie pyry!	09.11.2024	ciocia Marysia, 93 lata, Bydgoszcz
		Pójdź po pyry.	21.04.2025	ciocia Renia, 70 lat, Lidzbark
rondel	garnek	Podaj mi rondel z rosółem.	22.03.2025	wiedza własna
rychtować	przygotować	Rychtuj się szybciej, bo się spóźnisz.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk
sień	korytarz	Twoje buty są w sieni.	22.03.2025	49, Koszelewy
		Zamieć sień.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk
sklep	piwnica	Idę do sklepu po ziemniaki.	09.11.2024	ciocia Marysia, 93 lata, Bydgoszcz
smaruga	margaryna	Daj mi smarugę na chleb.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk

Słowo/zwrot	Definicja/ znaczenie	Przykład użycia	Data zapisu	Źródło osobowe
spółdzielnia	sklep	Idę do spółdzielni po cukier i chleb.	22.03.2025	76, Rynek
statory	naczynia	Umyj te statory w zlewie!	09.11.2024	babcia Teresa, 91 lat, Wlewska
		Umyj stator!	28.05.2006	76, Lidzbark
stołek	krzesło	Usiądę na stołku.	22.03.2025	50, Lidzbark
stuf	metalowy garnek	Nalej pełen stuf wody.	22.03.2025	49, Koszelewy
szabel	fasola	Dziś na obiad będzie szabel.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk
szaferek	pomieszczenie na opał/drewno	Przynieś drzewo z szaferka.	22.03.2025	43, Lidzbark
szlouch/szlauch	wąż ogrodowy	Podłącz szlauch, idę podlać warzywa.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk
		Podlej szlouchem ogródek.	22.03.2025	76, Rynek
szneka	drożdżówka	W piekarni są najlepsze szneki w mieście.	22.03.2025	48, Koszelewy
szpyrki	smażony boczek	Uwielbiam ziemniaki ze szpyrkami.	22.03.2025	50, Lidzbark
sztory	zasłony	Ładne te wasze sztory.	09.11.2024	babcia Teresa, 91 lat, Wlewska
sztychówka	łopata	Podaj mi tę sztychówkę do kopania.	22.03.2025	73, Koszelewy
szypa	łopata	Daj mi tę szypę.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk
taska	filizanka	Najlepiej kawa smakuje mi w tasce.	25.05.2025	wujek 55 lat, Wąpiersk
tasza	torba	Jak idziesz do sklepu weź tasze.	25.05.2025	wujek 55 lat, Wąpiersk
trepki, trepy	buty	Mam nowe, zimowe trepy.	22.03.2025	43, Lidzbark
tutka	papierowa torebka	Schowaj chleb do tutki.	22.03.2025	48, Koszelewy
ustęp	toaleta na zewnątrz	Łazienka jest zajęta, skorzystaj z ustępu.	22.03.2025	75, Koszelewy

Słowo/zwrot	Definicja/ znaczenie	Przykład użycia	Data zapisu	Źródło osobowe
wątrobianka	pasztetowa	Rzeźnik przygotował pyszną wątrobiankę.	22.03.2025	76, Rynek
wejta	weźcie/ zróbcie	Ino wejta zbierzcie pranie.	22.03.2025	76, Rynek
weko	słoik	Zagotuj weka z jabłkami.	22.03.2025	43, Lidzbark
wiater	wiatr	Ale dzisiaj mocno wieje wiater.	22.03.2025	43, Lidzbark
wieściotko	lusterko	Gdzie tu macie wieściotko,bo muszę się przejrzeć?	09.11.2024	ciocia Marysia, 93 lata, Bydgoszcz
wihajster	narzędzie	Daj ten wihajster, naprawię to.	28.05.2025	76, Lidzbark
wymaćkować się	wyperfumować się	Co się tak wymaćkowałeś?	28.05.2025	wiedza własna
wyro	łóżko	Pościel te wyro!	09.11.2024	babcia Teresa, 91 lat,Wleusk
		Idź już do wyra.	21.04.2025	ciocia Renia, 70 lat, Lidzbark
		Ale wygodne wyro.	22.03.2025	74, Koszelewy
za pazuchą	za ubranie	Tata trzymał za pazuchą pieniądze.	22.03.2025	48, Koszelewy
za winklem	za rogiem	Przestraszyłam się tej osoby, która stała za winklem.	22.03.2025	43, Lidzbark
zaczkać	zaczekać	Zaczkaj za mną, muszę zawiązać buty.	22.03.2025	75, Koszelewy
zara	zaraz	Zara przyjdę do ciebie.	25.05.2025	Mama, 48 lat, Wąpiersk
zebuć	zdejmować/zdjąć	Zebuj ten kozuch, ciepło jest.	09.11.2024	dziadek Jan, 91 lat,Trzcina
		Zebuj te buty.	20.04.2025	babcia Hania, 68 lat,Słup

Słowo/zwrot	Definicja/ znaczenie	Przykład użycia	Data zapisu	Źródło osobowe
zebuć	zdejmować/zdjąć	Zebuj buty.	25.05.2025	mama, 48 lat, Wąpiersk
zmora	do przewijania siana	Wujek 55 lat, Wąpiersk kupił nową zmorę.	25.05.2025	wujek 55 lat, Wąpiersk
zorgować	zbierać	Zorguje od kilku lat znaczki.	22.03.2025	49, Koszelewy
zylc	zimne nogi/galareta	Moja babcia robi najlepszy zylc na świecie.	22.03.2025	wiedza własna